Nedjelja – Dan Gospodnji

Dragi vjernici!

U ovoj vam poslanici želimo progovoriti o nedjelji – Danu Gospodnjem i danu blagdanskog počinka. Drugi vatikanski sabor ovako je izrazio značenje nedjelje za kršćane:

"Crkva svetkuje vazmeno otajstvo svakog osmog dana, koji se s pravom naziva danom Gospodnjim ili nedjeljom. To biva prema apostolskoj predaji koja potječe od samog dana uskrsnuća Kristova. Tog su se dana vjernici dužni sastajati zajedno, da slušaju Božju riječ i da sudjelujući kod euharistije obave spomen-čin muke, uskrsnuća i proslave Gospodina Isusa te da zahvaljuju Bogu koji ih "uskrsnućem Isusa Krista od mrtvih nanovo rodi za živu nadu" (1 Pt 1, 3).

Stoga je nedjelja prvotan blagdan koji se ima predlagati i uporno preporučivati vjerničkoj pobožnosti, da bude i dan radosti i počinka od posla. Neka joj se druga slavlja, osim doista najznačajnijih, ne pretpostavljaju, jer je ona temelj i jezgra čitave liturgijske godine" (SC 106).

Radost dana Gospodnjega

Nedjelja je dan bogat sadržajem. To je "prvi dan" u tjednu: podsjeća na prvine stvaranja svijeta i na novo stvaranje, koje se dogodilo s Kristovim uskrsnućem. To je: "osmi dan", dan konačnog, eshatološkog počinka, prema kome je usmjerena Crkva, slijedeći svoga Gospodina koji je ušao u svoj konačni počinak. To je "dan Gospodnjeg uskrsnuća", ili jednostavno "Dan uskrsnuća", kako ga od davnine rado naziva kršćanski Istok. Gospodinovo uskrsnuće ima u kršćanskom životu takvu važnost, da su kršćani smatrali, da upravo taj dan u tjednu treba posebno slaviti, a ne starozavjetnu subotu. Od početka su se kršćani toga dana okupljali i zajedno slavili Euharistiju. Nedjelja se naziva i "Danom Gospodnjim", jer je obilježena trajnom prisutnošću Uskrsloga u Crkvi gdje On nastavlja tumačiti Pisma i lomiti kruh, kao što je učinio u Emausu (usp. Lk 24, 30).

Nedjelja je "Dan ljubavi", u koji kršćani žele, kao braća i sestre, u radosti biti zajedno te u skladu s vlastitim vazmenim pozivom u ljubavi pokazati

brigu prema siromasima, bolesnicima i osamljenicima. I sve to postaje polazište poslanja u svijetu, a nedjelja “Dan poslanja”.

Nedjelja je “Blagdan”. Ona podsjeća na pobjedu uskrsloga Krista, koji je neiscrpno vrelo kršćanske radosti i mira. Kršćani vjeruju da od Kristova uskrsnuća cjelokupni sadržaj ljudskog života ulijeva nadu, uključujući i rad i umor svakodnevice, zato se u radosti sastaju da proslave taj dan.

To je jednostavno “nedjelja”, dan kad kršćani prekidaju svakodnevne napore i poslove, kako bi osigurali vrijeme potrebno za euharistijsko slavlje i druge duhovne i božanske stvari (duhovno štivo, duhovni razgovori i sl.). Nakon što je dobila slobodu, Crkva je euharistijsko slavlje zaštitila zakonom koji je zabranjivao tzv. “težačke poslove”, a u novije vrijeme ona poziva vjernike da se uzdrže od onih radova i poslova koji priječe iskazivanje štovanja Bogu.

Svi ti nazivi za nedjelju žele izraziti pravi smisao stvarnosti dana kada je Gospodin napose prisutan u zajednici Crkve, ali i dana u kojem Crkva postaje svjesna onoga što jest i što kaže samo njezino ime, tj. “skupština”, “saziv”, “zbor” oko Gospodina u molitvi, u slušanju Riječi i u slavlju lomljenja kruha – u svetoj Misi. Zato je nedjelja i “Dan Crkve”.

Otkako je hrvatski narod primio kršćanstvo, s osobitim poštovanjem prihvatio je nedjelju kao “Dan Gospodnji”. Slavljenje nedjelje bilo je znak njegove vjernosti Bogu i Crkvi. Sudjelovanje u nedjeljnoj misi stvaralo je, više nego išta drugo kroz našu dugu povijest, duhovni identitet našeg naroda. Kršćanska je nedjelja oblikovala našeg vjernika, vodila njegov duh, popravljala njegovo životno ponašanje, dizala ga iz padova i klonuća. Nedjelja je bila dan pouke o bitnim istinama kršćanske vjere. Ona je bila i u socijalnom smislu važan dan, napose kao dan zaštite maloga čovjeka od naporna rada, jer je u počinku izjednačavala sve ljude. Zakon “nerada” u Dan Gospodnji bio je tako važan, da je i sam dan nazvan “ne-djelja – ne djelati”. Ona je bila “dan radosti”, dan susreta i razgovora, pohađanja rodbine i prijatelja. Nedjelja je bila prigoda i nadahnuće za stvaranje narodnog bogatstva u narodnim nošnjama, običajima i pjesama.

Nedjelja u kulturnim i društvenim promjenama

U naše vrijeme društvo i njegova kultura zahvaćeni su dubokim i brzim promjenama. Osjeća se snažan udar industrijskog i tehničkog društva na vjeru. Industrijalizacija i urbanizacija uzdrmale su stari poredak i dovele u pitanje smisao “sakralnog” opravdanja mnogih religioznih postupaka. Pošto su izgubili vezu s religijskim ozračjem svoga djetinjstva i mladosti, u mnogima

je oslabila krhka osobna vjera. Zakon proizvodnje koji je skloniji individualizmu otvorio je put pluralizmu. Na području kulture postoje pojave, kao što su materijalističko shvaćanje života, težnja prema neumjerenom blagostanju, naleti hedonizma, uživalačkih prohtjeva, moralnog relativizma, površnog načina života, koje snažno utječu na mentalitet današnjeg čovjeka. Napose treba istaknuti razorni utjecaj sekularizma, tj. “poimanja svijeta prema kojem se svijet tumači sam sobom i nema potrebe da se pribjegava Bogu. Bog tako postaje suvišan i samo smeta” (EN, br. 55). Sredstva društvenog priopćivanja svojom promidžbom stvaraju lažne potrebe i izbjegavaju bitna pitanja. Sve te pojave duboko su oštetile kršćanski mentalitet općenito i shvaćanje nedjelje posebno. Ne mogu se zanemariti ni posljedice koje je na našim prostorima ostavio bivši politički poredak koji je nekim kategorijama građana, kao npr. prosvjetnim djelatnicima, vojnicima, policiji, državnim činovnicima i drugima, zabranjivao ispovijedanje vjere i pohađanje nedjeljne mise. Za mnoge vjernike i u našem narodu nedjelja nema više ono značenje i onu duhovnu snagu koju je imala tijekom naše povijesti.

Sve te pojave na neki način tumače zašto nestaje ljubavi prema sudjelovanju na nedjeljnoj misi, i upozoravaju nas na drugu činjenicu širokih i dubokih razmjera koja izaziva duboke poteškoće za evangelizaciju. Stječe se naime dojam, da se u naše vrijeme stvara novo shvaćanje nedjelje, utemeljeno na sekulariziranom svjetonazoru koji je stran kršćanskom shvaćanju nedjelje. Blagdan se često pretvara u bijeg od jednolične svakodnevice i životne napetosti koje se liječe sportom, izletima, turizmom, trgovinom, no sve to redovito prelazi u dosadnu razonodu koja frustrira. “Dan Gospodinji” postaje “week-end”, a “prvi dan u sedmici” “kraj tjedna”. Mnogim radnicima nedjelja više nije blagdan i smatraju da bi se mogla uvesti drugačija izmjena radnih i blagdanskih dana. Nisu rijetki ni pokušaji da se u ime veće proizvodnje i zarade posve dokine počinak povezan uz nedjelju. Čuju se i prijedlozi da se rad i počinak izmjenjuju tako da nedjelja ne bude jedini neradni dan u tjednu. No, taj tzv. “promjenjivi radni tjedan” bio bi velika šteta za obiteljsku zajednicu i napad na zajedničko štovanje Boga. Sumnjiva veća proizvodnja takvog tjedna oštetila bi dostojanstvo radnika, obiteljsku zajednicu i svetost dana Gospodnjega. Svetkovanje nedjelje ne tiče se samo pojedinca, nego obitelji i naroda.

Nedjelja – dan blagdanskog počinka

Uvoženje nove tehnologije i nove organizacije rada izazvalo je problem “rada blagdanom”. Sve više se osjeća pritisak da se radi nedjeljom u tzv. tercijarnim službama (trgovini, ugostiteljstvu i drugim uslužnim službama) i u općim djelatnostima (prijevozu, turističkoj aktivnosti, zdravstvenoj službi). Ako su neke službe prijeko potrebne i toga dana, ne bi se smjeli zanemariti radnici tih zanimanja i službi do te mjere, da ostaju bez dovoljno vremena za odmor te obiteljski, društveni i vjerski život.

Posljednjih godina rad blagdanom širi se i na neka područja industrijske proizvodnje i zemljoradnju. To se obrazlaže potrebom povećanja proizvodnje, prevladavanjem neimaštine i teškim oštećenjem industrije te najvećim mogućim korištenjem proizvodne strukture. U novije doba ističe se važnost "tržišne ekonomije", koja pretjerano vrijednim smatra samo ono što ide u prilog gospodarstvu. Prema njoj vrijeme je novac radi kojeg se sve i u proizvodnji i u korištenju slobodnog vremena svodi na ekonomiju i zaradu. Takvo vrednovanje vremena ne može nas ostaviti ravnodušnima, jer ono potcjenjuje blagdan i priječi istinski osobni napredak, čovjekovu duhovnu dimenziju, obiteljski život, potrebno zalaganje u društvu te istinsku i pravu "socijalizaciju", koja obuhvaća i prihvaćanje potrebnog odgovornog sudjelovanja u društvenom i političkom životu.

Poticaj i preporuka

Pitanje nedjelje i nedjeljnog počinka ne ostavlja ravnodušnima ni nas hrvatske biskupe. U ime poslanja što smo ga primili od Krista, da se brinemo za cjelovito dostojanstvo čovjeka, smatramo svojim pravom i dužnošću podsjetiti kršćane i sve "ljude dobre volje" na probleme koji iz toga proizlaze.

Zato potičemo prvenstveno vas, dragi vjernici, da razmislite o tom prevažnom pitanju i reagirate na tendencije koje bi htjele iskriviti značenje nedjelje, što bi bilo na štetu vjerskih, osobnih ljudskih, obiteljskih i društvenih vrednota. Samo ako mi budemo svjesni kršćanskog sadržaja nedjelje i tom sviješću prožmemo svoj konkretni život, uspjet ćemo sačuvati blagdanski počinak u društvu.

Nenadomjestivu zadaću u tome imate vi, dragi svećenici, kao učitelji i pastiri svojih vjernika. Ako vjernike poučavate o kršćanskom smislu nedjelje, ako revno animirate euharistijska slavlja, ako pozivate vjernike na poštivanje nedjeljnog počinka, uspjeh neće izostati. U tome neka vas zdušno pomažu vjeroučitelji. Vijeće Hrvatske biskupske konferencije za Obitelj izdat će opširniji dokument o tim pitanjima koji će vam biti od pomoći u vašoj učiteljskoj službi.

Pozivamo i sve vas, poslodavci i sindikalni radnici, da ozbiljno razmotrite posljedice do kojih dovodi iskrivljavanje ritma čovjekovog rada i počinka. Nemojte u prvi plan stavljati proizvodnju i konkurenciju, nego etičke i religiozne kriterije. Poznato je da proizvodnja u velikoj mjeri ovisi i o uvjetima rada i kakvoći života. Podsjećamo vas da društvo koje se organizira u ritmu protivnom čovjeku srlja u kulturnu regresiju. Obrana nedjelje i nedjeljnog počinka u velikoj mjeri ovisi i o zalaganju sindikata, iako

shvaćamo kako je teško spojiti zajedno pravo na rad i stvarne mogućnosti zaposlenja. Razumljivo je da mogu postojati teške situacije, ali njihova prava rješenja ne nalaze se u stvaranju mentaliteta koji razara kršćansku nedjelju.

Političke snage u Vladi i Saboru Republike Hrvatske pozivamo da izdaju pravednu zakonsku regulativu o nedjeljnom počinku i za one usluge koje su neophodne nedjeljom i blagdanom, ali da se označe kao iznimke. Pitanje od tolike važnosti ne može se prepustiti samo nižim (lokalnim) političkim strukturama, odnosno ugovoru između društvenih strana. Povrh toga smatramo da u ime vjerske slobode kršćanima treba biti priznato pravo da ne rade nedjeljom.

Dragi vjernici! Svetkovanje nedjelje je znak po kojem se prepoznaje prisutnost kršćana u nekoj sredini. To svjedoče prastari izvori koji sa svom svojom jasnoćom daju osjetiti izvornost slavljenja dana Gospodnjega u počecima kršćanstva. To je kroz svoju vjerničku povijest svjedočio hrvatski narod živeći na ovim prostorima. To posvjedočimo i mi danas. Prigodom proslave Branimirove godine u Ninu 1979., mi hrvatski biskupi i vjernički puk izrekli smo zavjet: “Hrvatska katolička obitelj dnevno moli i nedjeljom slavi misu”. Taj poziv u ovom trenutku ponavljamo uz riječi Gospodinove zapovijedi “Spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji”.

Utječući se zagovoru nebeske Majke, na sve vas, na vaš rad i odmor, zazivamo obilje Božjeg blagoslova. Zajedničkim slavljenjem nedjeljne euharistije, okupljeni oko Uskrsloga Krista, posvjedočimo da smo njegova vjerna Crkva.

11. lipnja 1997.

Vaši biskupi